

Puszcza Białowieska (1979, 1992, 2014)

Białowieża Forest (1979, 1992, 2014)

Puszcza Białowieska to duży kompleks leśny zlokalizowany na pograniczu Polski i Białorusi. Dzięki trwającej od kilku wieków ochronie, Puszcza po dziś dzień zachowała swój pierwotny charakter. Dobro obejmuje kompleks lasów nizinnych, charakterystycznych dla ekoregionu lasów mieszanych Europy Środkowej. Obszar ten ma wyjątkowe znaczenie dla ochrony przyrody z uwagi na powierzchnię starodrzewów obejmujących duże nietknięte obszary, na których zachodzą procesy naturalne. Ich rezultatem jest bogactwo martwych drzew – zarówno stojących, jak i leżących – przekładające się na dużą różnorodność gatunków grzybów i bezkręgowców saproksylicznych. Obiekt zapewnia również ochronę bardzo różnorodnej i bogatej fauny, obejmującej 59 gatunków ssaków, ponad 250 gatunków ptaków, 13 gatunków płazów, 7 gatunków gadów i ponad 12 000 gatunków bezkręgowców. Symbolem Puszczy Białowieskiej jest żubr.

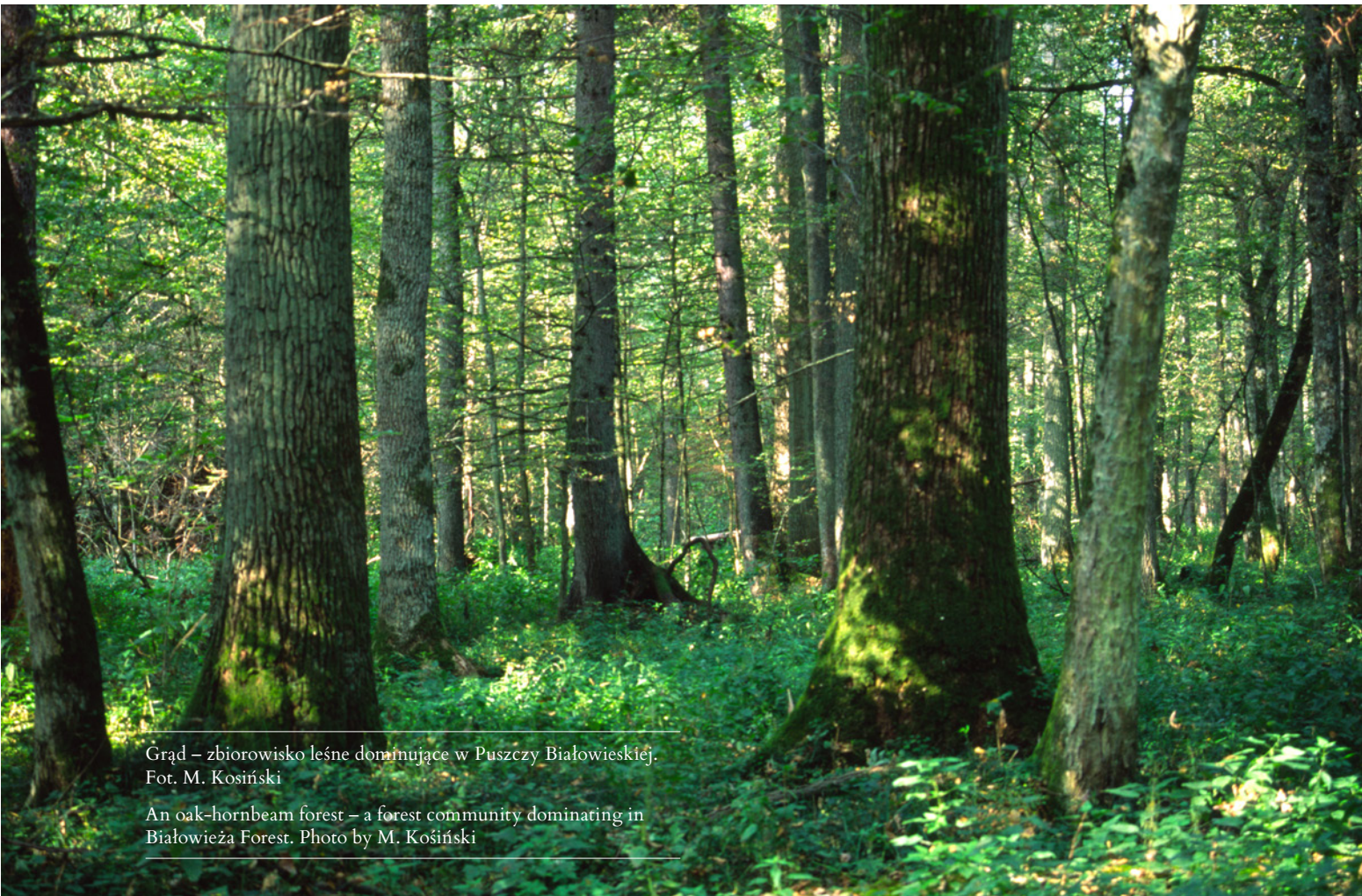
Kryteria: (ix), (x)

dobro transgraniczne (Białoruś / Polska)

Białowieża Forest is a large forest complex located on the border between Poland and Belarus. Thanks to several centuries of protection the Forest has survived in its natural state to the present day. This property includes a complex of lowland forests that are characteristic of the Central European mixed forest terrestrial ecoregion. The area has exceptional conservation significance due to the scale of its old growth forests, which include extensive undisturbed areas where natural processes are on-going. The result is a richness in dead wood, both standing and on the ground, and consequently a high diversity of fungi and saproxylic invertebrates. The property protects a diverse and rich wildlife including 59 mammal species, over 250 bird, 13 amphibian, 7 reptile and over 12,000 invertebrate species. The iconic symbol of the property is the European bison.

Criteria: (ix), (x)

transboundary property (Belarus / Poland)

Grąd – zbiorowisko leśne dominujące w Puszczy Białowieskiej.
Fot. M. Kosiński

An oak-hornbeam forest – a forest community dominating in
Białowieża Forest. Photo by M. Kosiński

Żubr – gatunek uratowany od zagłady

Puszcze Białowieską każdego roku odwiedzają tysiące turystów z całego świata, aby odkrywać jej przyrodnicze bogactwo, w tym żyjące w niej żubry, największe lądowe ssaki Europy. Wśród odwiedzających są naukowcy, miłośnicy przyrody, artyści, a także ci wszyscy, którzy na własne oczy chcą zobaczyć zwierzę uratowane od zagłady w ostatniej chwili. Tysiąc lat temu żubry zamieszkiwały cały kontynent. W ciągu wieków zasięg występowania żubra kurczył się tak, że w XV wieku zamieszkiwał on już tylko nieliczne kompleksy leśne. Ostatecznie, na początku XX wieku, żubra można było spotkać jedynie w Puszczy Białowieskiej. Inna, górską linią tego gatunku zamieszkiwała jeszcze góry Kaukazu. Przed wybuchem I wojny światowej w Puszczy Białowieskiej żyło około 700 tych majestatycznych zwierząt, otoczonych opieką człowieka. Były dokarmiane zimą oraz pilnowane przez odpowiednie służby, aby nie stały się łupem kłusowników. Jednak wysiłek wielu pokoleń został zaprzepaszczone w czasie I wojny światowej, kiedy to pozostawione same sobie białowieskie żubry padały kolejno ofiarą kłusowników. Ostatni żyjący na wolności żubr zginął w 1919 roku. Na szczęście żyły jeszcze osobniki odłowione niegdyś w puszczańskich ostępach i przetrzymywane

European bison – a species saved from extinction

Every year thousands of tourists from all over the world visit the Białowieża forest in order to discover its natural wealth, including the European bison, the largest land mammal in Europe, which still lives there. Amongst the visitors are scientists, lovers of nature, artists, as well as those who want to see with their own eyes the animal, which was rescued from the extinction at the last moment. A thousand years ago, European bison lived throughout the continent. Over the centuries, its habitat shrank so much that in the 15th century the animal lived in just a handful of forests. Ultimately, in the early 20th century, bison could only be encountered in Białowieża Forest. A different, mountain type of the species still lived in the Caucasus Mountains. Before the outbreak of World War I, the Białowieża Forest was home to about 700 of these majestic animals, which were under human care. They were fed in winter and guarded by the relevant services so as not to be killed by poachers. However, the effort of many generations was spoiled during World War I when the bison, which were no longer protected, fell prey to poachers one by one. The last bison living in the wild was killed in 1919. Luckily, there were still specimens that used to live in primeval forests and had

Żubr – mieszkaniec najbliższych puszczańskich ostępów od wiosny do jesieni. Fot. M. Kosiński

Crane – inhabitant of the wildest area of Białowieża Forest from spring to autumn. Photo by M. Kosiński

Żubr – największy ssak Europy uratowany od wyginięcia. Fot. M. Kosiński

European bison – Europe's largest mammal rescued from extinction. Photo by M. Kosiński

w zagrodach pokazowych i prywatnych zwierzyńcach w Polsce, Niemczech, Szwecji i innych europejskich krajach. Dzięki inicjatywie polskich przyrodników w 1923 roku powstało Międzynarodowe Towarzystwo Ochrony Żubra, które za cel przyjęło uratowanie gatunku. Spośród żyjących jeszcze w zwierzyńcach i ogrodach zoologicznych kilkudziesięciu zwierząt wybrano zaledwie 12 sztuk, których pochodzenie było udokumentowane i w których żyłach nie płynęła krew bizonów amerykańskich. Jednak wszystkie obecnie żyjące żubry czystej linii nizinnej (bez domieszki krwi żubrów kaukaskich) to potomkowie zaledwie siedmiu osobników.

W 1929 roku, po 10-letniej przerwie, do Puszczy Białowieskiej przywieziono dwa pierwsze osobniki. W Białowieży powstał rezerwat hodowlany, który do dziś funkcjonuje przy Białowieskim Parku Narodowym, a który odegrał doniosłą rolę w ocaleniu gatunku. Po wielu latach żmudnej hodowli i walki o każdego osobnika, populacja zaczęła powoli rosnąć. Cały proces przebiegał niezwykle wolno – pierwsze dwa osobniki zostały wypuszczone do puszczy dopiero w 1952 roku, a dwa lata później na wolności znalazła się grupa 16 żubrów. Od tego czasu populacja zamieszkująca polską część Puszczy zwiększyła się do około 306 osobników w roku 2000, 402 w roku 2006, 473 na koniec roku 2010, by w 2016 roku osiągnąć liczbę 596

been caught and kept in display enclosures and private zoos in Poland, Germany, Sweden and other European countries. Thanks to the initiative of Polish naturalists, the International Society for the Protection of the European Bison was established in 1923 with the aim of saving the species. Only 12 specimens with documented origin and no traces of American bison blood were selected from several dozen animals still living in zoos. However, all the pure-bred lowland bison (without traces of the Caucasian bison's blood) living today are the descendants of just seven specimens.

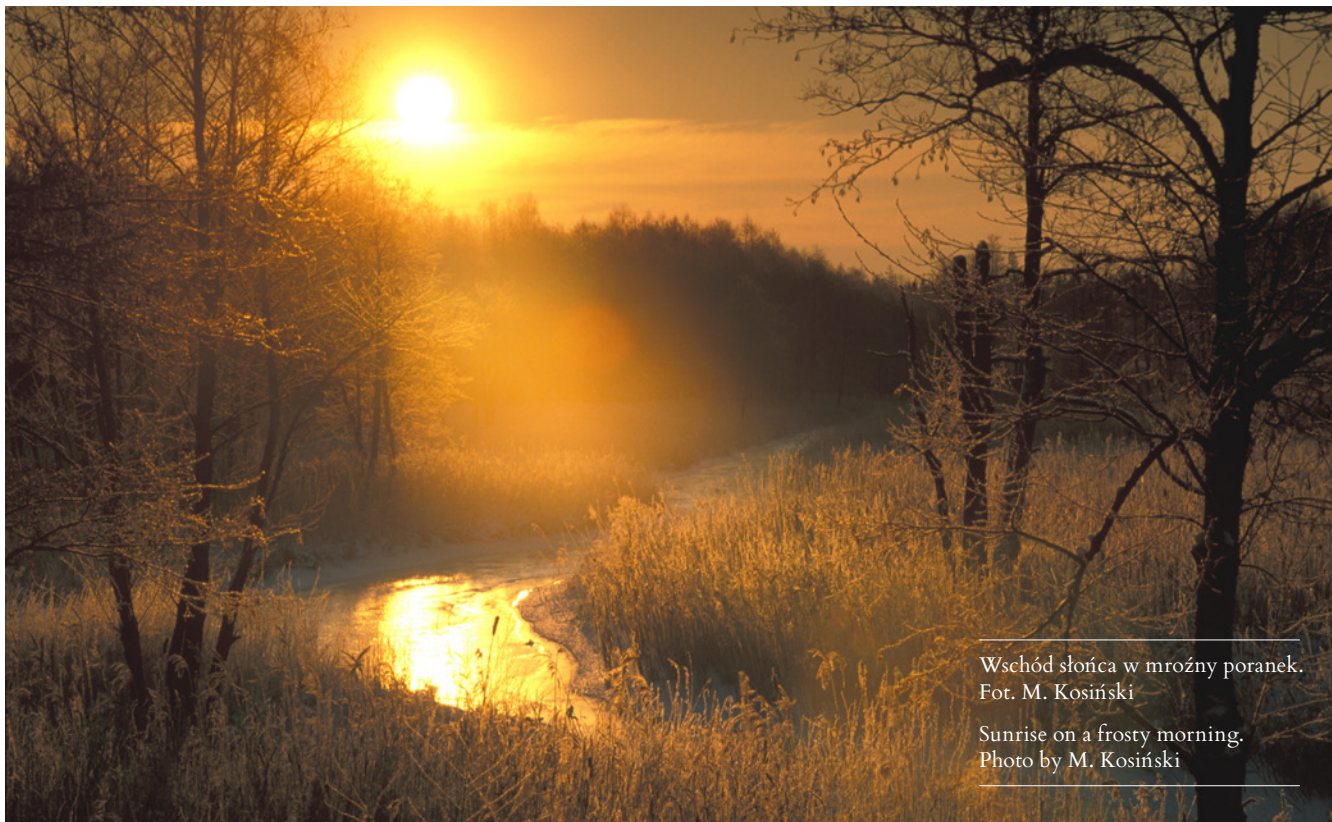
In 1929, after a 10-year break, the first two specimens were brought to the Białowieża Forest. A breeding reserve was created in Białowieża. It still functions at the Białowieża National Park and has played a tremendous role in preserving the species. After many years of arduous breeding and fighting for every specimen, the population slowly began to grow. The entire process was extremely slow – the first two individuals were only set free in the forest in 1952, and two years later a group of 16 bison was released into the wild. Since that time, the population of bison living on the Polish side of the Forest has increased to about 306 specimens in 2000, 402 in 2006, 473 at the end of

Bóbr europejski zamieszkuje wszystkie cieki Puszczy Białowieskiej. Fot. M. Kosiński

The European beaver inhabits all waterways of the Białowieża Forest. Photo by M. Kosiński

Wschód słońca w mroźny poranek.
Fot. M. Kosiński

Sunrise on a frosty morning.
Photo by M. Kosiński

osobników. Jest to największa na świecie wolno żyjąca populacja żubrów. We wschodniej części Puszczy Białowieskiej, znajdującej się w granicach Białorusi, żyje ich niewiele mniej. W Polsce – w zagrodach hodowlanych, jak i na wolności – żyje obecnie nieco ponad 1500 żubrów, a na całym świecie – 6083 osobniki.

Liczebność gatunku, w porównaniu do roku 1919, jest imponująca i wydawać by się mogło, że restytucja żubra to historia sukcesu. Jednak mimo systematycznego wzrostu jego światowej populacji, przyszłość gatunku wciąż stoi pod znakiem zapytania. Zwierzęta pochodzące od kilku osobników cechuje mała zmienność genetyczna objawiająca się m.in. zmniejszoną odpornością na choroby. Ponadto rozproszenie osobników oraz całkowita niemal izolacja poszczególnych stad uniemożliwia swobodny przepływ genów, uważany za warunek konieczny do rozwoju stabilnej i zdrowej populacji.

Żubry nie są zwierzętami terytorialnymi, jednak do życia potrzebują dużych przestrzeni, o które coraz trudniej na naszym kontynencie. Polska dokłada wszelkich starań, aby dramatyczne epizody z historii tego gatunku nie powtórzyły się, a przyszłość żubrów była bezpieczna.

2010 and 596 in 2016. It is the world's largest population of bison living in the wild. In the eastern part of the Białowieża Forest, on the Belarusian side, their number is nearly as high. In Poland – in breeding enclosures and in the wild – there are slightly more than 1,500 European bison, and 6,083 all over the world.

The number of animals making up the species is impressive compared to 1919 and it could seem that the restoration of the European bison is a success story. However, despite the continuous growth of its global population, the animal's future remains unclear. Animals which are descendants of just a few specimens demonstrate small genetic variability, which makes them, among other things, less resistant to disease. Additionally, the dispersion of the specimens and the almost total isolation of individual herds block a free gene flow that is seen as a prerequisite for the development of a stable and healthy population.

Bison are not territorial animals; nevertheless, they require vast spaces and these are less and less available on our continent. Poland has been making every effort to prevent a repetition of the dramatic episodes from the history of the species and to ensure it has a secure future.